

KISA KLASİKLER / 33

FRIEDRICH SCHILLER

Ihlamurlar Altında

Gezinti

ÇEVİRİ: BİLGE UĞURLAR – TÜRKİS NOYAN

♥ can
klasik

FRIEDRICH SCHILLER

IHLAMURLAR
ALTINDA GEZİNTİ

Can Klasik

Ihlamurlar Altında Gezinti, Friedrich Schiller

Almanca aslından çeviren: Bilge Uğurlar - Türkis Noyan

Sämtliche Erzählungen

Bu kitaptaki öyküler ilk kez *Thalia* dergisinde 1782-1792 arasında tefrika edilmiştir.

“Eine großmütige Handlung aus der neuesten Geschichte” (1782); “Der Verbrecher aus verlorener Ehre” (1786); “Herzog von Alba bei einem Frühstück auf dem Schlosse zu Rudolstadt, im Jahr 1547” (1787); “Spiel des Schicksals” (1792); “Der Spaziergang unter den Linden” (1782)

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: Insel Verlag 2004.

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: İrem Gökçem Tunçay

Baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna-Bahçelievler, İstanbul

Sertifika No: 44066

ISBN 978-975-07-4932-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750749322

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

FRIEDRICH SCHILLER
IHLAMURLAR
ALTINDA GEZİNTİ

ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren
Bilge Uğurlar - Türkis Noyan

♥can

Friedrich Schiller'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Hayaletgören, 2020

JOHANN CHRISTOPH FRIEDRICH VON SCHILLER, 1759'da Marbach am Neckar'da doğdu. Şair, oyun yazarı ve edebiyat kuramcısıdır. Wieland, Herder ve Goethe'yle birlikte Weimar Klasiği'nin en önemli dört yazarından biridir. Schiller, 1775'te Klopstock'un şiirleriyle ilgilenmeye başladı. Aynı yıl *Der Student von Nassau* (Nassau'lu Öğrenci) dramını kaleme aldı. 1776'da ilk defa *Der Abend* (Akşam) adlı şiiri yayımlandı. 1780'te, "İnsanın Vahşi Doğası ve Ruhı ile İlişkisi Üzerine Deney" konulu bir doktora tezi hazırladı. 1776'da yazmaya başladığı, yasa ve özgürlük çatışmasını öne çıkaran *Der Räuber* (Haydut), 1781'de önce isimsiz olarak yayımlandı. Oyun, 1782'de sahneye uyarlandı ve yoğun ilgiyle karşılandı. Bu eseri *Don Carlos* ile *Kabale und Liebe* (Hile ve Aşk) adlı dramlar takip etti. Schiller, 1783-1789 yılları arasında Mannheim, Leipzig, Dresden ve Rudolstadt'ta yaşadı. 1788'de Goethe'yle karşılaştı ve dost oldu. 1789'da Jena'dan gelen profesörlük teklifini kabul etti ve tarih eğitimi vermeye başladı. Bu dersleri, beklenmedik derecede dikkat çekti. Aynı yıl *Hayaletgören* basıldı ve kamuoyunda büyük ilgi gördü. 1796'dan 1800'e kadar edebiyat dergisi *Musen Almanach*'ı yayımladı. 1797'de *Musen Almanach*'ta Goethe ve Schiller bir hiciv bölümü düzenlediler. *Der Taucher* (Dalgıç), *Der Handschuh* (Eldiven), *Der Ring des Polykrates* (Polykrates'in Yüzüğü), *Der Gang nach Eisenhammer* (Eisenhammer'e Yolculuk) ve *Die Kraniche des Ibykus* (Ibykus'un Turnası) 1797'ye ait baladlarıdır. Bunları 1798'de *Die Bürgerschaft* (Şehir Halkı) ve *Der Kampf mit dem Drachen* (Ejderhayla Savaş) adlı baladlar izledi. Schiller bundan sonra yeniden

drama döndü ve 1799 yılında *Wallenstein*'in, hemen ertesi yıl ise *Maria Stuart*'in çalışmalarını bitirdi. 1801'de *Die Jungfrau von Orléans*'ı (Orléans Bakiresi), 1803'te ise *Die Braut von Messina*'yı (Messina'lı Gelin) kaleme aldı. 1802'de Schiller'e soyluluk unvanı verildi, böylece Friedrich von Schiller olarak adlandırılmaya hak kazandı. 1804'te *Wilhelm Tell*'i tamamlayarak *Demetrius*'a başladı; ancak ağırlaşan hastalığı dolayısıyla bu eseri bitiremeden 1805'te Weimar'da öldü.

BİLGE UĞURLAR, 1964'te İstanbul'da doğdu. 1982'de İstanbul Erkek Lisesi'ni, 1989'da Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi. Türkis Noyan'la birlikte Friedrich Schiller'in *Hayaletgören*, Heinrich von Kleist'in *Michael Kohlhaas*, Peter Handke'nin *Don Juan*, Joseph Roth'un *Hotel Savoy*, E.T.A. Hoffmann'ın *Kedi Murr'un Hayat Görüşleri*, *Küçük Zaches Namıdiğer Zinnober*, *Üstat Pire* adlı yapıtlarını çevirdi.

TÜRKİS NOYAN, 1929'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Stephan Gerlach'ın *Gerlach Seyahatnamesi*, Tobias Heinzelmann'ın *Osmanlı Kari-katüründe Balkan Sorunu 1908-1914* ve *Osmanlıda Bir Köle Brettenli Michael Bretten'in Anıları: 1585-1588* çevirdiği yapıtlardan bazılarıdır.

İçindekiler

Yüce Gönüllü Bir Davranış.....	11
Onurunu Yitiren İnsanın Suçu	15
Alba Dükünün Rudolstadt Şatosu'ndaki Kahvaltısı, Yıl 1547.....	43
Kaderin Oyunu	47
Ihlamlar Altında Gezinti	61

YÜCE GÖNÜLLÜ BİR DAVRANIŞ

Yakın Tarihten Bir Örnek

Tiyatro eserleri ve romanlar, insan kalbinin en parlak taraflarını gözlerimizin önüne sererler; hayal gücümüz alevlenirken kalbimiz hissiz kalır; en azından bu yolla alevlenen kor sadece bir anlıktır ve gündelik hayatta sönüp gider. Dürüst Puff'un¹ gösteriştten arınmış iyi kalpliliği neredeyse gözlerimizi yaşartacak kadar bizi duygulandırırken, tam o anda kapıyı çalan bir dilenciye belki de hışımla azarlarız. Kim bilir belki de ideal bir dünyadaki bu sahte varoluş, gerçek dünyadaki varoluşumuzun altını oymaktadır. Burada aynı zamanda ahlakın en uç iki noktası, melek ve şeytan arasında gidip geliriz ve orta noktayı –insanı– bir kenara bırakırız.

İki Alman'a dair şimdi anlatacağım anekdotun –bunu gururlu bir mutlulukla yazıyorum– tartışılmaz bir üstünlüğü var; çünkü *yaşanmış* bir öykü. Bu öykünün, okurlarımı *Grandison* ve *Pamela*'nın² bütün ciltlerinden daha fazla duygulandıracığını umuyorum.

İki erkek kardeş olan Wrmb. baronlarının ikisi de,

1. Johann Timotheus Hermes'in (1738-1821) *Sophiens Reise von Memel nach Sachsen* (Sophie'nin Memel'den Saksonya'ya Seyahati) adlı romanında ideal bir vazgeçme gücüyle donatılmış karakter. (Ç.N.)

2. Samuel Richardson'ın (1689-1761) en ünlü iki romanı. (Ç.N.)

von Wrthr. sülalesinden genç ve alımlı bir kıza âşık olmuşlardı, ancak birbirlerinin tutkusundan habersizdiler. İkisinin de aşkı incelikli ve güçlüydü, çünkü ikisinin de ilk aşkıydı bu. Genç kız güzeldi ve duygulu bir yaradılışa sahipti. Her ikisi de içindeki eğilimi büyüterek tam bir tutkuya dönüştürdü, çünkü ikisi de yüreğini bekleyen o en korkunç tehlikenin farkında değildi: Kardeşle rakip olmak. İkisi de genç kıızı erken bir itirafla rahatsız etmekten kaçındılar ve böylece kendilerini kandırdılar; ta ki duygularının karşılaştığı beklenmedik bir olay bütün sırrı ortaya çıkarana kadar.

Her ikisinin de aşkı doruk noktasına vardığında, neredeyse iğrenç karşıtı kadar insanoğlunu feci yıkımlara sürükleyen o en uğursuz şiddetli heyecan, kalplerinin her köşesini çoktan kaplamıştı, öyle ki iki taraf için de artık vazgeçmek imkânsızdı. Kız ise, bu iki bahtsızın keuderli halini derinden hissettiğinden, içlerinden birini seçmeye cesaret edemiyordu ve eğilimini kardeş sevgisinin yargısına bıraktı.

Bizim filozofların her zaman çabucak bir karara bağladığı, pratik insanın ise gayet ağırdan ele aldığı görev ile duygu arasındaki bu çelişkili savaşın üstesinden gelmeyi başaran ağabey kardeşine dedi ki: “Benim sevdiğim kıızı senin de sevdiğini biliyorum, hem de ateşli bir aşkla, tıpkı benim gibi. Eski zamanlardan kalma bir hukuk kimi haklı bulur diye sormayacağım. – Sen burada kal, ben uçsuz bucaksız dünyayı keşfe çıkıp onu unutmaya çalışacağım. Bunu başarabilirsem – kardeşim! O zaman o senindir, Tanrı da senin aşkını kutsasın! – Eğer başaramazsam – o zaman git – ve sen de öyle yap!”¹

Ve aniden Almanya’yı terk edip alelacele Hollanda’ya gitti – ama sevdiği kızın hayali peşindeydi. Aşkının

1. “Git, sen de öyle yap!” Yeni Ahit, “Luka”, 10: 37. (Ç.N.)

ikliminden uzaklarda tek başına yaşayabilmek için, kalbinin bütün saadetini içinde barındıran çevreden uzaklara sürülmüş olan bahtsız adam hastalandı, tıpkı anavatanını Asya'dan zorba Avrupalı'nın söküp ılık güneşten uzakta, sert iklimli topraklara mecbur bıraktığı bir bitki gibi soldu gitti. Çaresizlik içinde Amsterdam'a vardı; orada ateşler içinde tehlikeli bir hastalıktan yatağa düştü. Biricik sevdiğinin hayali, hasta yatağındaki rüyalarının hâkimiydi, sağlığına kavuşması ancak ona sahip olmasına bağlıydı. Doktorlar hayatından endişeliydiler; yalnızca sevdiğine kavuşturulacağına dair verilen güvence, onu güçlkle ölümün kollarından çekip aldı. Bir deri bir kemik kalmış, içini kemiren derdin suretinde korkunç bir halde, doğduğu şehre geri döndü. – Onu sevgilisine ve kardeşine götüren merdivenlerde başı döndü, gözleri karardı. “Kardeşim, işte geldim. Kalbimin neler çektiğini bir gökteki Tanrı biliyor. – Daha fazlası elimden gelmez,” dedi ve baygın bir halde kızın kollarına düştü.

Küçük kardeş de daha az kararlı değildi. Birkaç hafta içinde yolculuk hazırlıklarını tamamladı ve ağabeyinin karşısına çıkıp, “Ağabeyim, sen acını Hollanda'ya kadar taşıdın. – Ben daha da uzaklara taşımayı deneme arzusundayım. Benden mektup alıncaya kadar kıza kolunu verip onu kilisenin mihrabına doğru yürütme! Kardeşlik sevgisi bir tek bu koşulu ileri sürmeme izin veriyor. Senden daha talihliysem – Tanrı'nın izniyle, o zaman kız senindir ve Tanrı aşkınızı kutsasın! Eğer değilsem – o zaman Tanrı bizi yargılasın! Sağlıcakla kal. Bu mühürlenmiş kutuyu sakla, ben gidinceye kadar da kilidini açma! – Ben Batavya'ya gidiyorum!” dedi ve arabaya atladı.

Geride kalanlar neredeyse ölü gibi ardından bakakaldılar. Ruh asaleti bakımından ağabeyini geçmişti. Bir yanda aşkı, diğer yanda o en asil ruhlu adamın kaybı ağabeyin yüreğini parçalıyordu. Uçarcasına giden arabanın

gürültüsü kalbine yıldırımlar yağdırdı. Herkes onun hayatından endişe ediyordu. Genç kıza gelince – ama hayır! Bundan sonunda söz edilecek.

Kutunun kilidini açtılar. İçinden firarinin Batavya’da şans yüzüne gülerse, Almanya’daki tüm malvarlığının ağabeyine kalmasını şart koşan tasdikli bir senet çıktı.

Nefsini yenen adam, Hollandalı tüccarlarla birlikte denize yelken açıp sağ salım Batavya’ya ulaştı. Birkaç hafta sonra, ağabeyine şu satırları yolladı: “Burada, her şeye kadir ulu Tanrı’ya şükrettiğim bu yeni dünyada, *senin* sevgini ve bizim sevgimizi bir şehidin sonsuz hazzıyla anıyorum. Yeni olaylar ve tanık olduğum kaderler gönlümü genişletti; Tanrı bana dostluk için en büyük fedakârlığı yapma gücü ihsan etti: O *senindir* – Tanrım! Burada bir damla gözyaşı döküldü – bu sonuncusuydu – üstesinden geldim – *Kız artık senindir*. Ağabey, ona sahip olmam doğru olmazmış, yani o benimle mutlu olmayacaktı. Eğer bu onun bir kez olsun aklına gelseydi – benimle birlikte olurdu. – Ah ağabeyim! Ağabeyim! Onu sana bırakmak bana çok zor geliyor. Onu kazanmak için neler çektiğini sakın unutma! – O meleğe daima şimdiki taze aşkınla davran! – Bir daha asla sımsıkı sarılamayacağın kardeşinin sana bıraktığı değerli bir miras gibi davran ona! Hoşça kal! Dügün geceni kutladığında sakın bana yazma! Yaram hâlâ kanıyor. Bana ne kadar mutlu olduğunu yaz! – Bu hareketim Tanrı’nın da bu yabancı dünyada beni terk etmeyeceğine kefalet edecektir.”

Evlilik töreni yapıldı. Evliliklerin bu en güzeli bir yıl sürdü. – Derken kadın öldü. Ölürken en yakınına yüreğindeki en acı sırrını açtı: Firar edeni daha çok sevmiştii.

İki kardeş de hâlâ hayattadır. Büyük olanı Almanya’da malının mülkünün başında, yeni bir evlilik yapmış olarak. Küçüğü ise Batavya’da kaldı, mutlu ve aydınlık bir adam olarak. Asla evlenmemeye yemin etti ve yeminini de tuttu.

ONURUNU YİTİREN İNSANIN SUÇU¹

Yaşanmış Bir Hikâye

İnsanlık tarihi külliyatında akla ve kalbe en fazla ders veren bölüm, insanın yanlışlarının kaydedildiği yıllıklardır.² Bütün büyük suçlar, olağanüstü büyük bir gücün harekete geçmesiyle işlenmiştir. İhtirasın gizli oyununu sıradan heyecanların zayıf ışığı arkasına gizlense bile, şiddetli tutku halinde daha büyük bir patlamayla daha dehşetli, daha gürültülü bir biçimde açığa çıkar. Titiz bir insanbilimi araştırmacısı, alelade irade özgürlüğünün mekaniğine aslında ne kadar güvenebileceğini ve bundan ne gibi analogiler çıkarılabileceğini bildiğinden, bu alanda edindiği bazı deneyimleri kendi ruhbilim öğretisine aktaracak ve ahlaklı yaşam için değerlendirecektir.

Öylesine yalın, aynı zamanda da öylesine karmaşık-

1. Bu öykü ilk kez 1786'da *Thalia* dergisinde "Verbrecher aus Infamie, eine wahre Geschichte" (Şerefini Kaybeden İnsanın Suçu: Yaşanmış Bir Hikâye) başlığıyla yayımlanmıştır. Schiller aynı öyküyü, dört yerde kısaltmaya başvurup başlıkta değişiklik yaparak 1792'de *Kleinere prosaische Schriften* (Kısa Öyküler) kitabına almıştır. (Ç.N.)

2. *Thalia* baskısındaki metin şöyle başlar: "Hekimler ağızsözlülükle itiraf etmelidirler ki, hastaların ve ölmekte olanların yatakları başında, tıp ve diyetetik bilimine dair en büyük keşifleri yapmışlar, en yararlı bilgileri edinmişlerdir. Otopsiler, hastaneler ve akıl hastaneleri, fizyoloji üzerine en parlak ışığı tuttular. Ruhbilimi, ahlak ve kanun koyucu güç, doğrusu bu örneği izlemeli ve aynı şekilde kötü huy ve alışkanlıkların otopsi raporu demek olan hapishanelerden, mahkemelerden ve adli dosyalardan ders almalıdır." (Ç.N.)

tır ki insan kalbi. Bir ve aynı yatkınlık ya da arzu binlerce farklı şekilde ve yönde gelişebilir, birbiriyle çelişen binlerce olguya neden olabilir, binlerce karakterde farklı karışımlar halinde ortaya çıkabilir, binlerce farklı karakter ve eylem gene tek bir eğilimden kaynaklanabilir, üstelik de söz konusu insan böyle bir akrabalığın farkında bile olmaz. Doğadaki diğer canlı türlerinin sınıflandırılması gibi, insan soyunu da dürtü ve eğilimlere göre sınıflandıran bir Linnaeus¹ işe kalkışsa, kötü huy ve alışkanlıkları dar bir sivil alan ve yasaların çizdiği sınırlar içerisinde boğulup giden kimilerinin, Korkunç Borgia² ile aynı sınıfta toplandıkları görülünce ne büyük bir hayrete düşülürdü.

Bu açıdan bakıldığında, tarihin alışlagelmiş bir biçimde ele alınmasına birçok yönden karşı çıkılabilir ve benim tahminime göre, tarih araştırmalarının halkın gündelik yaşamı için verimsiz kalmasının sorunu da burada yatar. Eylemde bulunan insanın şiddetli coşkusu ile bu eylemin sunulduğu okurun sakin ruh hali arasında öylesine büyük bir karşıtlık hüküm sürer, arada o kadar geniş bir mesafe bulunur ki okurun bir bağlantı kurmaya kalkışması bile zordur, hatta imkânsızdır. Tarihsel özne ile okur arasında bir boşluk kalır ve bu boşluk bir kıyaslama ya da hayata geçirme imkânını tümüyle keser atar; okurun kendinden emin, sağlıklı tutumunu uyaran şifalı bir korku yaratmak yerine, yadırgayarak kafa sallamasına neden olur. Talihsiz adamın eyleme geçtiği ilk anda da, cezasını bulduğunda da, bizim gibi bir insan ama farklı türde bir yaratık olduğunu görürüz, onun kan dolaşımı

1. Carl Linnaeus (1707-1778): İsveçli biyolog, hekim ve fizikçi. Linnaeus, biyoloji ve botanikte türlerin fiziksel özelliklerine göre sınıflandırılması esasını getirmiştir. (Ç.N.)

2. Cesare Borgia (1476-1507): Papa VI. Alexander'ın oğlu; asker, politikacı. Machiavelli'ye *Prens*'i yazarken ilham kaynağı olacak kadar sert karakterli ve zalim bir asilzadediydi. (Ç.N.)

bizimkinin aksi yöndedir, onun iradesi bizimkinden başka kurallara itaat eder, başına gelenler bizi çok az etkiler, çünkü etkilenmek benzer bir tehlikenin karanlık bilincinde temellenir, biz ise böyle bir benzerliğin düşünür kurmanın bile hayli uzağındayız. İlişkilene olmayınca alınacak ders de boşa gider ve tarih, eğitecek bir okul olmak yerine, basit bir merak uyandırmakla kalır. Tarihin bizim için daha fazla şey ifade etmesi ve asıl yüce amacına ulaşması isteniyorsa, o zaman mutlaka şu iki yöntemden biri tercih edilmelidir: Ya okurun duyguları olayın kahramanı gibi alevlenmeli ya da kahramanın duyguları okur gibi soğumalıdır.

Yakın zamanların ve Antikçağ'ın en iyi tarih yazarlarından birçoklarının birinci yöneme bağlı kaldıklarını, sürükleyici ve coşkulu bir anlatım tarzıyla okurlarının gözlerini kamaştırıp kalplerini fethettiklerini biliyorum. Fakat bu üslup yazarın haksız yoldan iktidarı ele geçirmesidir ve yargı koltuğunda oturması uygun olan okur kitlesinin cumhuriyetçi özgürlüğünü kısıtlar; bu aynı zamanda sınır hakkının da ihlal edilmesidir, çünkü bu yöntem yalnız ve ancak hatip ve şairin mülkiyetindedir. Tarih yazarına ise geriye sadece diğer yöntem kalır.

Kahramanın duyguları okur gibi soğumalıdır ya da başka bir deyişle, biz o daha eyleme geçmeden onunla tanışmalıyız; yalnızca onun eylemini *uyguladığını* değil, buna *niyetlendiğini* de görmeliyiz. Düşünceleri bizim için eylemlerinden çok daha önemlidir, hatta bu düşüncelerin kaynakları, o eylemlerin sonuçlarından daha da önemlidir. Vezüv'ün patlama nedenini açıklamak için toprağını incelediklerine göre, neden ahlaki bir olguya fiziksel olandan daha az önem verilir acaba? Bir insanı çevreleyen şeylerin niteliğine ve durumuna, ta ki birikmiş kav onun içindeki ateşi tutuşturana kadar neden aynı derecede önem verilmez? İşte mucizelere hayran

olan hayalperesti böyle bir olgunun tuhafılığı ve abartılı yanı büyüler; oysa hakikate düşkün biri bu kayıp çocuklara bir ana arar. Onu insan ruhunun *değişmez* yapısında ve bunu dışarıdan etkileyen *değişken* koşullarda arar ve bu ikisinde mutlaka bulur. Her zaman şifalı bitkilerin çiçek açtığı o bahçede zehirli baldıran otunun da büyüdüğünü görmek, bilgelik ve çılgınlığı, kötü huy ve erdemi aynı beşikte bir arada bulmak onu artık şaşırtmaz.¹

Tarihin bu şekilde ele alınış tarzı, ruhbilimin ondan edindiği faydaları burada söz konusu etmesem de, şu bakımdan önemlidir: Acımasız alaycılığın ve kibirli özgüvenin kökünü kurutur, çünkü genelde sınanmamış, dimdik ayakta duran erdem düşünelere tepeden bakar. Tatlı bir hoşgörü havası yayar, çünkü aksi halde hiçbir firari geri dönmez, kanunu çiğneyen ile kanun arasında uzlaşma sağlanmaz, toplumun tutuşmuş hiçbir uzvu yangının bütününden kurtarılamaz.

Şimdi kendisinden bahsedeceğim suçlu, acaba o hoşgörü havasından faydalanma hakkına sahip miydi? Acaba bu adam devlet bünyesi için gerçekten kurtarılması imkânsız biri miydi? – Okurun hükmünü önceden belirlemek istemem. Bizim merhametimizin artık ona bir yararı olmaz, çünkü o çoktan celladın elinde can verdi; ama kötü huy ve alışkanlıklarının otopsi belki insanlığa ve kim bilir belki de adalete bir şeyler öğretebilir.

Christian Wolf, ... kentinde (ileride anlaşılacak birtakım nedenlerden ötürü kentin adını gizlemek zorunda-

1. *Thalia* baskısı şöyle devam eder: "Nice iyi yetiştirilmiş genç kızlar, geneleve düşmüş kızları bu kadar sevgisizce yargılamamayı erken bir yaşta öğrenmiş olsalardı, kendi iffetlerini de daha iyi koruyabilirlerdi! Siyasi saygınlık kazanma tutkusuna kendini kaptırmakla mahvolan nice aileler, batacılığının cezasını çekmek üzere sokakları temizlemek zorunda bırakılan kürek mahkûmlarının hayat hikâyelerini dinleselerdi, bugün hâlâ görkemli hayatlarını sürdürürlerdi!" (Ç.N.)

yız) bir hancının oğluydu. Babası ölmüş olduğundan yirmi yaşına kadar işyerinde annesine yardım etti. İşler kötü gidiyordu ve Wolf'un çok boş zamanı vardı. Daha okuldayken dizginlenemeyen bir çocuk olarak tanınırdı. Yetişkin kızlar onun sataşmalarından yakınır, kentin erkekleri ise haylazca buluşlarından ötürü onu sayarlardı. Doğa onun vücuduna gereken özeni göstermemişti. Kısa boylu çelimsiz bir vücudu, nahoş siyahlıkta kıvrıkcık saçları, basık bir burnu, üstüne üstlük bir atın tekmesiyle çarpılmış şişkin bir üstdudağı vardı, bu hali görünüşüne öyle bir iticilik veriyordu ki tüm kadınları ondan uzaklaştırıyor ve arkadaşlarının şakalarına bolca malzeme sağlıyordu. ¹

Kendisinden esirgenen şeyi inatla elde etmek isterdi; beğenilmediği için de amacı mutlaka beğenilmektir. Şehvetliydi ama kendini bunun aşk olduğuna inandırmıştı. Seçtiği kız ona kötü davrandığı için rakiplerinin daha şanslı olmasından haklı olarak endişelenmekteydi. Oysa kız fakirdi. Aşk yeminlerine kapalı bir kalp, belki de hediyelere kapılarını açardı; ancak kendisinin de para sıkıntısı vardı ve dış görünüşüne çekidüzen vermek için harcadığı boşuna çaba, kötü giden işlerden dolayı az olan kazancını da yuttu. Sarsılan işlerini bazı fırsatlar yaratıp düzeltemeyecek kadar bilgisiz ve rahatına düşkün, şimdiye kadar takındığı işinin efendisi tavrını, köylü hayatıyla değiştirip tutkunu olduğu özgürlüğünden vazgeçemeyecek kadar da gururlu, üstelik zayıf karakterliydi. Böylece önünde tek bir çıkış yolu görüyordu – kendinden önce ve sonra, binlercesinin daha şanslı koşullarda seçtiği bu çıkış yolu, *şerefiyle hırsızlık yapmaktı*. Doğduğu şehir bir derebeyine ait ormanın sınırındaydı; o da

1. *Thalia* baskısı şöyle devam eder: “Şahsının hor görülmesi, erken yaşta gurunun yaralamıştı, sonunda da yüreğinde bir daha asla sönmeyecek sinsi bir öfkenin fitilini ateşledi.” (Ç.N.)

kaçak yaban avcısı oldu, avının kazandırdığı parayı olduğu gibi sevdiği kızın eline ulaştırıyordu.

Sevgili Johanne'sinin âşıklarından biri de, orman memurunun av korucularından Robert adında bir delikanlıydı. Robert rakibinin cömertliği sayesinde kendisine karşı üstünlük elde ettiğini hemen fark etti ve kıskançlık içinde bu değişikliğe neden olan kaynakları araştırmaya koyuldu. Tabelasında Sonne¹ yazılı handa artık daha sık boy göstermeye başlamıştı; etrafı kollayan, kıskançlık ve hasetle gittikçe keskinleşen pusudaki gözleri kısa sürede bu paranın kaynağını keşfetti. Çok uzun zaman olmamıştı ki kaçak avcılara karşı daha sert hükümler içeren yeni bir emirname yayınlanmıştı, buna göre bu kanunu ihlal eden kişi ağır hapis cezasına çarptırılacaktı. Robert durup dinlenmeden hasmının gizli yollarını keşfetmeye çalışıyordu; sonunda ihtiyatsız delikanlıyı suçüstü yakalamayı başardı. Wolf tutuklandı ve zaten az olan bütün malvarlığını feda ederek verilen cezayı güçlkle para cezasına çevirtti.

Robert zafer kazanmıştı. Rakibi ortadan kalkmış, Johanne bu dilenci durumuna düşen adama ilgi göstermeyi kesmişti. Wolf hasmının kim olduğunu biliyordu ve bu kişi şimdi onun Johanne'sinin mutlu sahibiydi. Yoksulluğun ezici yükü, aşağılanmış gururuna katılmış, yokluk ve kıskançlıkla birleşip onun hassas tarafını kemiriyordu. Açlık onu uzak diyarlara gitmeye zorlarken tutku ve intikam hırsı onu olduğu yere mıhlıyordu. Böylece Wolf ikinci kez kaçak avcılığa başlar; ama Robert'in iki misli artan uyanıklığı ikinci kez onu alt eder. O, imdi kanunun tüm şiddetiyle karşı karşıyadır: Artık verecek hiçbir şeyi kalmadığından birkaç hafta içinde başkentteki hapishaneye gönderilir.

1. (Alm.) Güneş. (Ç.N.)

18. yüzyıl Alman edebiyatının önde gelen isimlerinden Friedrich Schiller dramlarıyla Alman tiyatrosunun standart repertuarında yer alır. Aynı zamanda bir öykücü de olduğu pek bilinmez.

Schiller, dramlarında olduğu gibi öykülerinde de sahicilik arayışına girer ve karakterlerinin psikolojik gelişimine odaklanır. Ceza ve yargı sistemi de dahil olmak üzere toplumsal meselelerin salt insanı göz ardı ettiğini düşünen Schiller, insan psikolojisine eğilir. Bu öykülerde ahlaki ikileme düşen, umutsuzluğa sürüklenen, suça itilen insanın açmazını yaşarız.

Ihlamurlar Altında Gezinti başlığı altında topladığımız bu küçük kitap, Schiller'in 1782-1792 yılları arasında kaleme aldığı öykülerini içeriyor.

#kısaklasikler #almanklasikleri #birey #toplum #ahlak #insanpsikolojisi #suç
#ceza #yıkım

Kapak illüstrasyonu: İrem Gökçem Tunçay

 can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-4932-2

9 789750 749322